
İSLAMİ FİNANSIN GELECEĞİNE İLİŞKİN DÜŞÜNCELER

Mahmut YARDIMCIOĞLU*

Öz

İslami finans son yıllarda hızla büyümektedir. En son finansal krizde, İslami Finansın risk paylaşımına önem veren finansal enstrümanları dikkat çekmeye başlamıştır. İslami finansın tam anlamıyla ulaşabileceği en üst seviyeye kavuşması için hükümetlerden ve düzenleme kuruluşlarından destek görmesi çok önemlidir. Dünya bankasının da dâhil olduğu bazı çok uluslu kuruluşlar bugün artık bu sahayı desteklemektedir. Gelecek yıllarda, İslami finans bazı ülkelerdeki finansal hizmetlerin azımsanamayacak orandaki bir kısmında çok etkili olacaktır. Ayrıca İslami finans enstrümanları bu yolla da ülkelerin finansal istikrar ve gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu çalışma ile İslamî finansın durumu irdelenecek ve geleceğine ilişkin öngörülerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: İslamî Finans, Finansal Krizler, Kalkınma.

THOUGHTS ON THE FUTURE OF ISLAMIC FINANCE

Abstract

Islamic finance has been growing rapidly in recent years. Motivated by a heightened interest in financial instruments that emphasise risk sharing, it has been attracting greater attention in the wake of the recent financial crisis. Addressing key regulatory and governance issues will be essential for Islamic finance to achieve its full potential. Several multilateral development institutions, support the development of the industry. Islamic finance could account for a substantial share of financial services in several countries, enhancing financial inclusion and intermediation, and contributing more broadly to financial stability and development.

Key Words: Islamic Finance, Financial Crisis, Development.

* Doç. Dr. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, mahmutyardimcioglu@ksu.edu.tr

GİRİŞ VE İSLAMİ FİNANSA İLİŞKİN TERMİNOLOJİ

İslami Finans Kurumları Muhasebe ve Denetim Organizasyonu (Accounting and Auditing Organization for Islamic Financial Institutions-AAIOFI), İslami finans terimlerinden Mudaraba, Murabaha ve Muşaraka'yı aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır (www.aaoifi.com):

Mudaraba; sermaye ile iş arasındaki kâr ortaklığıdır. Ayrıca bu ortaklık yatırım hesabı sahipleri olarak fon sağlayıcıları ve İslami bankalar arasında da olabilir. İslami banka, fon sağlayıcılarının fonlarını kabul ettiğini açıklar. Ve böylece kâr-zarar paylaşılır.

Murabaha; üzerinde anlaşılmış bir kar veya kar oranı ile malların satılmasıdır. İki çeşit murabaha satışı söz konusudur, Birincisi, İslami bankanın ürünü satın alması ve müşterinin talebi önceden bilinmeden, satışa hazır hale sunmasıdır. İkincisi ise banka üçüncü parti müşteri tarafından talep edilen ürünü satın alır ve aynı müşteriye satar. Buradaki esas, müşteri satın alma sözü verdiği zaman bankanın satın alma işlemi yapmasıdır.

Muşaraka; İslami banka ve müşteri tarafından bir ortaklığı temsil etmektedir. Yeni bir proje veya var olan bir projeye eşit oranlarda veya farklı oranlarda ortaklık söz konusudur. Her ortak payı derecesinde projenin mal sahibidir. Kar oranlar dâhilinde dağıtılır. Zarar da sermaye sahiplik derecesine göre paylaşılır.

İslami Finansal Hizmetler Kurulu'na (Islamic Financial Services Board-IFSB) göre ise İslami Finans terimlerinden sukuk ve takafulu şu şekilde tanımlamaktadır (www.ifs.org):

Sukuk; maddi varlık kullanım hakkı ve hizmet veya projelerin varlıklarını temsil eden sertifikalardır.

Takaful; eş garanti düzenlemesidir. Belirlenen risklere karşı bir grup diğer grubu destekler. Bu sözleşmede, belirlenen kayıp veya hasara karşı bir grup kişi, belirli miktarda para yatırmaktadır.

1. İSLAMİ FİNANSIN FARKI

İslami finansın esası; İslamiyet'in mülkiyet hakları, sosyal ve ekonomik adalet, gelir dağılımı ve yönetimi ile ilgili inançlar üzerine tesis edilmiştir. Sistemin önemli özelliklerinden birisi faiz ve gelecekte belirsizlikler öngören anlaşmaların yasaklanmasıdır (El-Gamal, 2009, ss. 58-60; Kabir ve Mahlkrecht, 2011, s. 74). İslami jargon, faizin sadece tefecilikte haram olmasını değil aynı zamanda herhangi bir borç üzerinde ve faizin her türünün haram olması konusunda görüş birliğindedir ve sözleşmelerde çok fazla belirsiz olmayı ve her türlü aldatmayı yasaklar (Iqbal ve Mirakhor, 2011, s. 10) Faiz ve belirsiz sözleşmelerin yasaklanmasının yanında İslami finansta aşağıdaki şekilde sıralanmış yedi anahtar kriter vardır:

1. Salt borç senetleri sistemden çıkarılmalı, faiz risk paylaşım yoluyla kazanç olarak dağıtılmalıdır.

2. Bankalarda toplanan mevduatlar belirli oranda yükümlülük değil de, kar/zarar paylaşımına dayandırılmalıdır. Yani aktif kısımdaki bütün kazanç ve kayıplar aynı şekilde pasif tarafa da yansıtılmalıdır (Dar ve Presley, 2000, s. 1; Ayub, 2007).

3. Finans sektörü ve reel ekonomi arasında güçlü bir bağ kurmak için mal ve hizmetlerin değiş tokuşu ve ticaretin finansmanı desteklenmelidir. Çünkü bütün finansal sözleşmeler reel ekonomideki sözleşme veya varlıklarla desteklenmelidir.

4. Birey ve toplum için mülkiyet hakları desteklenmeli ve bireysel mülkiyetin kaynakları açıkça belirtilmelidir.

5. Yükümlülükler yerine getirilmelidir ve mal ve hizmetlerin alışverişi ile ilgili olan sözleşmeler kutsaldır ve borçların ödenmesine önem verilmelidir (Ayub, 2007).

6. İş yaparken ahlaki ve etik ilkelere uyulmalıdır. Şeriata göre yasak olan faaliyetler yasaklanmalı ve bütün ekonomik faaliyetler adil ve doğru bir şekilde yerine getirilmelidir (El-Ghazali, 2002).

7. Yeniden dağıtım araçları ile zengin ve fakir arasındaki risk ve ödül paylaşımı desteklenmektedir.

Bu sayılan kriterler, klasik finansa bir alternatif oluşturmaktadır. 1970'lerden itibaren gelişmeye başlayan İslami finans özellikle son on yılda önemli mesafe kat etmiştir (Mohieldin, 2012a, s.219).

2. İSLAMİ FİNANS VE FİNANSAL İSTİKRAR

İslami finansı destekleyenler, İslami finansın finansal sistemin istikrarına katkıda bulunduğunu savunmaktadırlar. Son finansal krizde, İslami finansal kuruluşlar krizin ikinci evresindeki etkilerinden olumsuz etkilenmiştir. Reel ekonominin küçüldüğü zamanlarda, gayrimenkul fiyatları da düşmüştür ve bazı durumlarda sukukların ödenmesinde sorunlar yaşanmıştır. Fakat, İslami bankalar genel olarak 2008 finansal krizinin en olumsuz etkilerinden kaçmayı başarmıştır. Çünkü bu bankaların yüksek faizli ve sorunlu varlıklarla ilişkisi olmamış ve reel ekonome ile de yakın ilişki içinde bulunmuşlardır. Bu nedenle, bazı gözlemciler İslami finansın önerdiği alternatif sistemlerden, geleneksel bankacılığın ders çıkarabileceğini savunmaktadırlar. Çünkü İslami finans borç enstrümanlarına daha az dayalıdır, daha fazla risk paylaşımı için öz sermayeyi kullanmaktadır ve uzun dönem borç sözleşmeleri ile kısa dönem mevduat talepleri arasındaki uyumsuzluğu kısıtlamaktadır (Rogof, 2011, s. 1).

İslami finans kurumlarının performansı ve göreceli istikrarı, önerdiği enstrümanların ayırt edici özelliklerinden kaynaklanmaktadır. Yukarıda da bahsedildiği gibi, İslami finans, varlığa dayalı olma ve risk paylaşım ilkesini önemsemekte ve finansal işlemler ile reel sektör faaliyetleri arasında doğrudan bir bağ kurmaktadır. Tasarrufların ve yatırımın getirisi arasında çok sıkı bir bağ kurulmuştur ve bu bağ beklenmeyen şoklarda İslami finans enstrümanlarına esnek bir düzenleme mekanizması sağlamaktadır. Düzenleme mekanizması varlık ve kaynakların gerçek değerlerinin zamanın her noktasında aynı olmasını sağlamaktadır. Ayrıca aşırı risk üstlenmeyi yasaklamakta ve böylece karmaşık menkul kıymetleştirmenin önüne geçmektedir. İslami finans daha eşitlikçidir çünkü yatırımcılar veya ortaklar ortaklığın sonucunu (kar veya zararı) paylaşmaktadırlar (Chapra, 2008, s. 16).

Ortakların her ikisinin de sermaye sağladığı ve projeyi yürütme haklarının olduğu durumlar (muşaraka) veya bir ortağın sermaye sağladığı ve diğer ortağın çalıştığı (mudaraba) ortaklık türlerinin ikisinde de eşit risk dağılımı söz konusudur. Aynı ilkeler karşılıklı sigorta sözleşmelerinde (takafül) de geçerlidir. Burada da katılımcılar arasında adil risk dağılımı geçerlidir (Mohieldin, 2012a, s. 130).

Bu finansal düzenlemeler aşırı kaldıraç etkisini kısıtlamaktadır. Finanse edilen miktarla dayanak varlık arasındaki yakın bağ da kaldıraç etkisini kısıtlamaktadır. Risk ve ödülün paylaşımı uzun dönemli hedeflerin daha önemli olduğunu vurgulamaktadır ve kısa dönemli aşırı risk üstlenilmesini engellemektedir (El-Ghazali, 1986, s.65). İslami finansal kurumlar müşterileri ile iş ortakları gibidir ve bu nedenle fon taleplerini daha dikkatli değerlendirmek isterler. İş ortakları olarak finansal kurumlar zor zamanlarda ödünç alanları desteklerler. Bu önleme mekanizması fiyatların düşmesini engeller. Kayıpların paylaşılması finansal sistemin diğer kısımlarında da fiyatların düşmesini engeller. Üstelik İslami finans mevduatlardaki riski kısıtlamak yoluyla bankacılık sisteminin değiş tokuş işlevini korumaktadır (Mohieldin, 1995, s.4).

3. İSLAMİ KURALLARA UYGUN FİNANSAL VARLIKLARDA DURUM

Şeriata dayalı finansal varlıklar 1980'lerde 5 milyar ABD doları iken 2010 yılında yaklaşık 1 trilyon dolarlık bir büyüklüğe ulaşmış ve son 30 yılda güçlü bir şekilde gelişme göstermiştir. Sukuk ve Yönetim Altındaki Varlık (YAV - Asset Under Management AUM), bu artışı olumlu etkilemiştir. Banka varlıkları son birkaç on yılda hızlı bir şekilde gelişme göstermiş ve göstermeye de devam etmektedir. 2006'da 386 milyar ABD doları olan banka varlıkları 2010 yılında 939 milyar ABD dolarına

yükselmiştir. 2011 yılı için yapılan ilk tahminlere göre ise 1,1 trilyon ABD dolarına yükseleceği düşünülmektedir. 2008 finansal krizini takiben son yıllarda İslami finansal ürünlerin geleneksel finansal ürünlerden daha iyi performans sergiledikleri görülmektedir (Mohieldin, 2012a, s.130).

Sukuk ürünlerinin dünya çapındaki piyasası bu dönem boyunca hızlı bir şekilde gelişmiştir. Sukuk veya İslami bonolar bir varlığa birkaç kişinin kaynak sağlaması yoluyla eş sahiplik kazandığını belgelemektedir. Sukukların piyasaya sürülmesi, özellikle 2008 finansal krizi başlangıcı ile iki katına çıkmış ve 2010 yılında 48 milyar dolara ulaşmıştır. Varlığa dayalı enstrümanlara talebin artması ile birlikte piyasaya 2009 ve 2010 yılında ortalama 800 adet sukuk piyasaya sürülmüştür. Geleneksel ürünlerin bulunduğu piyasayla kıyaslandığında küçük kalsa da, krizde bu ürünlerin kötü performans göstermesi Sukuk'u önemli bir alternatif haline getirmiştir (Mohieldin, 2012a, s.131).

Malezya Sukuk ihracında pazarın lideri konumundadır ve 1996 ile 2010 yılında yayınlanan Sukukların birikmiş toplamda % 63'ü Malezya'ya aittir. Malezya altyapı projelerine fon sağlamak ve finansal istikrara katkıda bulunmak için yerel para birimi ile uzun vadeli Sukuk ihraç etmektedir. Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri, Sukuk piyasasının % 31'ine sahiptir. Dubai'de 2006 yılında 3,5 milyar Dolar, Katar'da 2011 yılında 9,1 milyar Dolar Sukuk ihraç edilmiş olması, büyük projelerin Sukuk ile finanse edilebileceğini göstermektedir. Suudi Arabistan da büyük altyapı yatırımlarının finansmanı için Sukuk ihraç etmeyi düşünmektedir (Mohieldin, 2012a, s.133).

İslami finans enstrümanları 70'i aşkın ülkede bulunmaktadır ve payları gittikçe artmaktadır. Son finansal kriz, geleneksel bankaların varlık kalitesini olumsuz yönde etkilemiştir. Bunun tam tersine araştırmaların da gösterdiği üzere İslami bankalar kriz dönemi süresince daha yüksek varlık kalitesine sahip olmuşlar, daha iyi sermayeleşmişler ve geleneksel bankaların aksine finansal aracılık rolünü devam ettirme konusunda daha istikrarlı olmuşlardır (Beck vd., 2012, s.20).

İslami bankaların gelişimi son beş yılda önemli bir şekilde artmıştır. Örneğin Katar'da, 2006-2010 periyodunda, İslami bankaların varlıkları % 43 oranında genişlemiştir. 2010 yılında ise toplam bankacılık sektöründe İslami bankacılığın payı %23'e gelmiştir. Türkiye'nin de İslami bankacılık sektörünün gelişiminin geleneksel bankalarla karşılaştırıldığında bu dönem boyunca artış gösterdiği görülmektedir (Mohieldin, 2012a, s. 133).

İslami yatırım fonları farklı şekillerde ortaya çıkmaktadır. 2000-2010 yılı ilk yarısında % 20'den fazla büyüyen YAV'ların (AUM) bu büyümesi 2008 krizinden sonra azalmaya başlamıştır. Yine de sektör dinamik yapısını korumaya devam etmiştir. İslami fonlar 2009 yılında 608 adet iken 2011 yılı ortasında 699'a ulaşmıştır (Mohieldin, 2012a, s.133).

Bankacılık, yönetilen fonlar ve sermaye piyasalarına ek olarak risk sermayesi, özel sermaye ve proje finansmanı gibi diğer varlık gruplarının finansmanında da şeriata dayalı sektörde bir canlılık söz konusudur. Bazı büyük altyapı projeleri de İslami kurallara dayalı fonlama yöntemleri ile finanse edilmektedir.

Dünya bankası grubunun İslami finansı, akademik araştırma ve çeşitli işlemlerin uygulanmasını teşvik yoluyla desteklemeye çalışması dikkate değerdir. İslami Finans Kurumları Muhasebe ve Denetim Organizasyonu ve İslami Finansal Hizmetler Kurulu gibi kuruluşlar; teknik destek sağlamak, tavsiyelerde bulunmak ve diğer çeşitli desteklerin sağlanması için işbirliği içinde bulunmaktadır. Dünya bankası grubu da aynı zamanda İslami finansal piyasalar arasında bir bağlantı kurmuştur. Multilateral Investment Guarantee Agency (Çok taraflı Yatırım Garanti Kuruluşu), Endonezya'da murabaha enstrümanını kullanmak yoluyla, mobil ağların kalitesini ve kapsama alanını genişletecek bir projeyi finanselemiştir. International Bank for Reconstruction and Development (Uluslararası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası), 2005 yılında 760 milyon Malezya Ringgit'i (yaklaşık 245 milyon ABD doları) tutarında İslami bono ihraç etmiştir. Bunlar aynı zamanda Malezya piyasasında da işlem görmektedir (Mohieldin, 2012a, s.134).

4. İSLAMİ KURALLARA UYGUN FİNANSAL VARLIKLAR

İslami finansdaki potansiyelin tam fark edilebilmesi için bazı zorlukların net olarak ortaya konması gerekmektedir. Bunlar arasında, düzenlemelerin genişletilmesi, vergilerin dengelenmesi, iflas çerçevelerinin güçlendirilmesi, standartlaştırmanın desteklenmesi, yeterli likiditenin sağlanması ve risk yönetim uygulamalarının kurulması bulunmaktadır. Bilgi paylaşımı da bütün bu alanlardaki girişimleri desteklemede önemli rol oynamaktadır.

İyi işleyen bir finansal sektör için sağlam düzenlemelerin bulunması önemli bir yere sahiptir. İslami finansal kuruluşların etkinliğini sağlamak için daha fazla çaba gereklidir. İslami esaslara göre çalışan bankalara daha fazla hak ve özerklik verilmeli ve İslami esaslara göre kurulmamış olan diğer bankaların İslami esaslara göre finansal ürünler ihraç etmeleri kısıtlanmalıdır (Mohieldin, 2012a, s.134).

İslami finasta standartlaştırma işlemi, uluslararası tanınmış olan kurumlar tarafından iyileştirilmiştir. Bu faktörler, pazara girişin önündeki engelleri ortadan kaldıracak ve ürün geliştirme ve bu sahadaki inovasyon desteklenmiş olacaktır.

İslami ilkeleri esas alan finansal enstrümanların yaygınlaşması, İslami finansal kurumun iflası durumunda yapılacakların ve sektörden çıkış kurallarının düzenlenmesini aşırı derecede önemli hale getirmiştir. Ayrıca Sukukların ödenmemesi durumunda olması gerekenlerin de düzenlenmesi en önemli başlıklardır. Özellikle risk paylaşımı hep göz önünde bulundurulmalı, uluslararası alışverişlerde İslami esaslara göre belirlenmiş olan finans kuralları çerçevesinde tarafların hakları açıkça belirtilmelidir. İslami esasa göre çalışan finansal kurumlarla, geleneksel finansın en iyi uygulamalarının başarılı bir şekilde bir araya getirilmesi için daha çok çalışılması gerekmektedir (Mohieldin, 2012a, s.135).

Birçok ülkede finansal enstrümanların vergilendirilmesi konusu büyük önem taşımaktadır. Şu anda, geleneksel borç genelde kaldıraç etkisi nedeniyle avantajlı durumdadır. Buna rağmen İslami finans ürünleri için çifte vergilendirme söz konusu olmakta ve bu sebeple de çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının kaleme alınması gerekmektedir. Bu konuya ilişkin olarak Malezya ve Tayland'da İslami finans sözleşmelerinin vergi açısından eşit olmalarını sağlamak için temel bazı adımlar atılmıştır. Malezya'da, bu ilke geleneksel veya İslami işlemlerin eşit bir şekilde vergilendirilmesine kadar genişletilmiştir. Tayland'da Sukuk ihracında karşılaşılan zorluklarla ilgili bir dizi vergi düzenlemesini içeren bir paket hazırlamıştır. Bu düzenlemeler; Sukuk ihraç edenlerin damga vergisi, gelir vergisi, KDV ve özel vergilerden muaf tutulması ve yıllık gelir vergisinin hesaplanmasında diğer geleneksel finansal kuruluşlarda olduğu gibi işleme tabi tutulmasıdır (Kuwait Finance House, 2011, s.11).

Özellikle Sukuk ürünlerinde standartlaştırmanın ve birliğin olmaması ikincil piyasanın oluşmasını engellemektedir. İnovasyon ve bilgi paylaşımının bu konuda standartlaşmayı ve birliği kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Likiditenin sağlanması için tam garantili Sukuk, kısmi garantili Sukuk ve hiç garantisi olmayan Sukuklar arasında bağlantı kurmak gerekmektedir. Altyapı firmaları, projeleri için fon kaynağını tam garantili Sukuk ihraç etmek yoluyla sağlamaktadır. Bireysel altyapı projelerinde ise, garantisi olmayan varlığa dayalı Sukuklar daha uygun olabilmektedir. Buradaki zorluk, bu yapıların nadir ve az anlaşılır yapılar olmasıdır. Kreditorler borçların ödenmediği zamanlarda Sukuk'a konu olan ürünün kontrolünü ellerinde bulundurabilseler de, Sukuk ürünlerinin maliyeti ve karmaşık olması nedeniyle piyasası gelişmemiştir.

Birçok olumlu yönü olsa da İslami finans geleneksel finansın yeniden mühendislik avantajından ve geleneksel finansla benzemekten etkilenmektedir. Bu durum da, geleneksel enstrümanların etkin olmayan bir şekilde taklit edilmeleri ve daha yüksek işlem maliyetiyle sonuçlanmaktadır (Mohieldin, 2012a, s. 136).

Ayrıca, Basel III uyumu ve likidite risk yönetimi ile ilgili problemlerin de tanımlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır. İslami bankalar geleneksel bankalara göre daha fazla sermayeye dayalı finansman sağladıkları için daha fazla sermaye maliyetine maruz kalırlar. Basel III'ün düzenlenmesine göre bu İslami finans kuruluşlarını dezavantajlı bir durumda bırakmaktadır. IFSB'nin şimdiki standartları ve Bank of International Settlements, Basel III'ün varlık riskinin değerlendirilmesi, kredi riskinin azaltılması, piyasa riski, operasyonel risk ve İslami finans kurumları için uygun sermaye konuları ile uyum içindedir. Yine de İslami banka yatırım hesaplarında risk düzenlemelerine ihtiyaç vardır.

İslami finans servisleri genelde bankacılık sektöründe yoğunlaşmıştır. Yine de güneydoğu Asya pazarlarında konut kredileri (mortgage) ve sigorta (takafül) enstrümanları da giderek gelişmekte ve önem kazanmaktadır. Örneğin Endonezya'da 2009 yılında takafül sözleşmeleri % 67 oranında bir gelişme göstermiştir. Banka dışı finansal enstrümanların genişlemesinin önündeki en büyük engel farklılaşmanın yokluğu ve sınırlı rekabettir. Tüketici farkındalığı ve finansal okuryazarlık hakkında da daha çok bilgiye ihtiyaç vardır. İslami konut kredisi sektörü de az gelişmiştir. En son tahminlere göre de, Suudi Arabistan'ın gelecek yıllarda İslami konut kredisi miktarının 100 milyar \$ 'a çıkacağı öngörülmektedir (Mohieldin, 2012a, s.137).

Bahsedilen bu zorluklara rağmen, İslami finansın genişleme olasılığı yüksektir. Girişimciler daha fazla İslami kurallara dayalı ürünleri talep etmeye başlamışlardır. İslami finansın gelişimine katkı sağlamaya devam edecek önemli faktörler şunlardır (Mohieldin, 2012b, s.1):

- Ticari mal balonu bazı Müslüman ülkelerde fazlalıklar meydana getirmiştir ve bu birikimlerin finansal araçlar yardımıyla dağıtılması ihtiyacı söz konusudur.
- Kalite artırılması ve yeni enstrümanların geliştirilmesiyle birlikte, İslami finans, tasarruf sahipleri ve yatırımcılar için geleneksel ürünlere alternatif oluşturmaktadır.
- Geleneksel çokuluslu finansal kurumlar İslami finansla ilgili bölümler oluşturmakta ve Londra, Lüksemburg ve diğer başkentlerdeki talepleri karşılamak için İslami finans işlemlerine ağırlık vermektedirler.
- Borsaya kayıtlı işletmelere yönelik İslami kurallara dayalı endeks yapılanmaları İslami finansla olan talebi arttırmaktadır
- Bazı Müslüman ülkelerdeki son politik gelişmeler, İslami finans enstrümanlarının giderek artan ve önem kazanan rolünü ortaya koymaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İslami finansın hızlı gelişme periyodu dâhilinde, piyasa katılımcıları hizmetlerinin kalitesini sürdürmeye ve uygulamaların temel İslami ilkelerden sapmasını engellemeye gereksinim duymaktadırlar. Daha önce de belirtildiği gibi faizden kaçınılmalı ve risk paylaşımına önem verilmelidir. Bu ikisi reel sektörle finans sektörünü bir arada tutacak olan en önemli etkidir.

İslami finans, geleneksel enstrümanları taklit etmekten uzak durmalıdır. İnsan kaynakları, araştırma ve inovasyon alanındaki yatırımlar ekonomik ihtiyaçlar ve finansal gerekliliklere karşılık verecek nitelikte olmalıdır (Mohieldin, 2012a, s.138).

Yukarıda bahsedilen zorluklar dikkate alınmak yoluyla, İslami finansın yerel kültürlerin ihtiyaçlarına karşılık vermesi beklenmektedir. İslami finans uzun vadeli fon sağlama görevini sürdürülebilir kalkınmaya destek olması için geliştirirken, küçük ve orta büyüklükteki girişimler için de fon bulma yollarını genişletmelidir.

Bu zamana kadar İslami finans arz yanlı faktörler tarafından şekillenmiştir. Farklı sektör ve boyuttaki girişimcilerin İslami Finans ürünlerine olan talepleri ürünleri şekillendirecektir. Bu talep teoride var olan fakat pratikte olmayan Mudaraba ve Muşaraka gibi ürünlerin gelişmesini sağlayacaktır. Üstelik risk paylaşım prensibiyle İslami finans, ulusal ve küresel finansal istikrara katkı sağlayacaktır (Mohieldin, 2012a, ss.138-139).

KAYNAKÇA

- AYUB, M. (2007). Understanding Islamic Finance. West Sussex, UK: John Wiley & Sons.
- BECK, T., DEMİRGÜÇ-KUNT, D., MERROUCHE, O. (2012). Islamic vs Conventional Banking: Business Model, Efficiency and Stability. WP5446, World Bank Policy Research Working Paper Series, Washington, DC.
- CHAPRA, U. (2008). The Global Financial Crisis: Can Islamic finance help minimize the severity and frequency of such a crisis in the future?' Paper for the Forum on the Global Financial Crisis, held at the Islamic Development Bank, Jeddah, 25 October.
- DAR, H.A. ve PRESLEY, R. (2000). Lack of profit and loss sharing in Islamic banking: Management and control imbalances. International Journal of Islamic Finance, 2, 2, pp. 3-18.
- EL-GAMAL, M. (2009). Islamic Finance: Law, Economics and Practice. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- EL-GHAZALI, A. (1986). Lecture notes on national accounting, Mimeo [in Arabic], Faculty of Economics and Political Science, Cairo University.
- EL-GHAZALI, M. (2002). Islam and Economic Conditions [in Arabic]. Cairo, Egypt: Nahdet Masr Publishing Co.
- IQBAL, Z. ve MIRAKHOR, A. (2011). An Introduction to Islamic Finance: Theory and Practice (2nd edn). Singapore: John Wiley and Sons (Asia).
- KABIR, H. Ve MAHLKRECHT, M. (eds). (2011). Islamic Capital Markets: Products and Strategies. West Sussex, UK: John Wiley & Sons.
- KUWAIT FINANCE HOUSE. (2011). Global Sukuk Report 3Q 2011, 21 October.
- MOHIELDIN, M. (1995) On formal and informal Islamic finance in Egypt. Paper presented at Middle East Studies Association meeting, Washington, DC, 6-10, December.
- MOHIELDIN, M. (2012a). Realising the Potential of Islamic Finance, World Economics, Vol.13, No.3, July-September 2012a.
- MOHIELDIN, M. (2012b). Islamic Finance Unbound, Project Syndicate, January, <<http://www.project-syndicate.org/commentary/mohieldin2/English>>.
- ROGOFF, K. (2011). Global imbalances without tears, Project Syndicate, March, <<http://www.project-syndicate.org/commentary/rogooff78/English>>.
- ACCOUNTING AND AUDITING ORGANIZATION FOR ISLAMIC FINANCIAL ORGANISATIONS, <<http://www.aaofi.com/aaofi/IslamicFinancialDefinitions/tabid/209/language/en-US/Default.aspx>>.
- ISLAMIC FINANCIAL SERVICES BOARD, <http://www.ifsb.org/terminologies.php>.